

SREDNJE STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE (SSI)

POKLICNO-TEHNIŠKO IZOBRAŽEVANJE (PTI)

KATALOG ZNANJA

GEOGRAFIJA

68 ur

Dodatek: 68 ur dodatnih, izbirnih vsebin

Določil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje na 99. seji dne 15. 2. 2007.

VSEBINA

1. UVOD	1
2. UDEJANJANJE KOMPETENC PRI PREDMETU	2
3. USMERJEVALNI SPLOŠNI CILJI PREDMETA	4
4. UČNI CILJI IN PRIPOROČENE DEJAVNOSTI	5
5. ODNOSNI CILJI, VEZANI NA POSAMEZNE UČNE/TEMATSKE SKLOPE	8
6. MINIMALNI STANDARDI (ZNANJE, POTREBNO ZA ZADOSTNO OCENO)	9
7. DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	10
8. OCENJEVANJE	12
9. IZBIRNI DEL: PONUDBA IZBIRNIH SKLOPOV ZA DODATNIH 68 UR	13

1. UVOD

Geografija je v program (kurikul) srednje šole umeščena zato, da mlademu človeku pomaga pridobiti znanje, sposobnosti in spretnosti, s katerimi se lahko orientira v sodobnem času in prostoru, mu pomaga razumeti ožje in širše življenjsko okolje, ter ga vzgaja, da bi okolje znal pravilno vrednotiti in spoštovati.

Geografsko znanje vsebuje vedenja o državi in domovini Sloveniji, Evropski uniji in svetu ter o varovanju okolja in smotrnem gospodarjenju z njim ter usposablja za trajnostni in sonaravni razvoj, zato je nujni sestavni del temeljne izobrazbe. Tovrstno znanje vsak mlad človek pred vstopom v delo ali v nadaljnje izobraževanje nujno potrebuje, ker mu omogoča pridobiti

poklicne in splošne ter življenjske zmožnosti (kompetence) in ga usposablja za vseživljenjsko izobraževanje.

Z uresničevanjem ciljev pouka geografije, zapisanih v tem katalogu, želimo dati bodočim "upravljavcem sveta" temelje za razumevanje odnosov med človekom in naravo, zlasti za razumevanje problemov v pokrajini oz. geografskem okolju.

Pouk geografije usposablja dijake za odgovoren, angažiran in solidaren odnos do naravnega in družbenega okolja ter za reševanje prostorskih problemov in vzajemno sožitje med naravo in človekom.

Pri pouku geografije dijaki razvijajo pozitivna čustva do lastne domovine, občutek pripadnosti svojemu narodu in državi ter ljubezen do njene naravne in kulturne dediščine. S spoznavanjem ljudi in njihovih vrednot doma in po svetu prispeva k razumevanju med narodi ter spoštovanju drugačnosti. Obenem razvija državljanske kompetence, ker ga usmerja v preudarno rabo pokrajine ter spoznavanje državnih mehanizmov za njen napredek.

Z vsebinami in aktivnimi metodami poučevanja in učenja razvijamo sposobnosti dijakov za uporabo preprostih raziskovalnih metod, s katerimi pridobivajo in posredujejo informacije o okolju in pokrajini ter v okolju in pokrajini, ter sposobnosti za uporabo medijev, za urejanje, razlago, uporabo in vrednotenje geografskih informacij.

Pri pouku upoštevamo potrebe in interese dijakov ter iščemo odgovore na aktualna vprašanja okolja, v katerem živijo. Razvijamo zanimanje dijakov za domačo pokrajino in za vsakodnevni utrip življenja v širši okolici, v domovini in po svetu ter se odzivamo na dnevne aktualne izzive. Naloga šolske geografije je torej tudi razvijanje zanimanja za dogajanja v lastnem in tujem okolju ter vzpodbujanje k odgovornemu odločanju o pomembnih izzivih življenja v skupnosti.

Geografija ponuja idealno možnost prepletanja splošnega, strokovno-teoretičnega in praktičnega znanja ter medpredmetnega (interdisciplinarnega) sodelovanja. Vsebine in cilje geografije v izobraževanju po osnovni šoli prilagajamo izobraževalnemu programu oziroma poklicu ter potrebam in interesom dijakov v njem. Takšno geografsko znanje je dragoceni temelj tako strokovno-teoretičnega kot praktičnega znanja .

Cilje predmeta dosegamo s smotrnim in aktualnim izbiranjem vsebin, glede na potrebe in interese dijakov in šole, v kateri se izobražujejo, s sodobnimi didaktičnimi oblikami in metodami, s pestrim izborom učnih pripomočkov in medijev ter s čim pogostejšim neposrednim opazovanjem geografskih procesov in pojavov v okolju, kjer nastajajo. Zlasti pouku v realnem okolju posvečamo veliko pozornost, ker poveča doživljajsko učinkovitost pouka.

2. UDEJANJANJE KOMPETENC PRI PREDMETU

Pri pouku geografije razvijamo 10 zmožnosti (kompetenc):

- **raziskovanje in razumevanje naravnih ter družbenih procesov in pojavov**
Dijaki zmožnosti pridobivajo neposredno s preučevanjem domače pokrajine, z ekskurzijami in s terenskim delom. Posredno jih pridobivajo z zbiranjem, razvrščanjem, izbiranjem, vrednotenjem in interpretiranjem informacij iz

elektronskih in stvarnih virov. Informacije postavljajo v mrežo vzročno-posledičnih odnosov in procesov v pokrajini, ki je sestavljena iz naravnogeografskih in družbenogeografskih elementov.

- **uporaba informacijske tehnologije**

Pridobivanje geografskega in splošnega znanja temelji na uporabi informacijske tehnologije. IT se pri pouku uporablja tako za iskanje informacij kot za procesiranje ugotovljenih dejstev. Vsak pojav ali proces ima danes svojo natanko določeno lokacijo s sistemom GIS (geografski informacijski sistem), ki vsaki točki na Zemlji določa tri koordinate: geografsko dolžino in širino ter nadmorsko višino. IT dijaki uporabljajo tudi kot sredstvo posrednega opazovanja in zbiranja podatkov ter kot sredstvo za obdelovanje podatkov in njihovo predstavitev.

- **učenje učenja**

Dijaki z uporabo literature ter s sistemiziranjem informacij in znanja pridobivajo večšine za stalno dopolnjevanja svojega znanja. Spoznavanje življenjskih pojavov in procesov nudi priložnost stalne aktualizacije in usposablja za prenos (transfer) znanja v druga okolja in druge stroke ter nove življenjske okoliščine.

- **sporazumevalne zmožnosti**

Temeljna sporazumevalna zmožnost, ki jo najbolj razvija prav geografija, je razvijanje orientacijske pismenosti, ki se na eni strani kaže v lastni sposobnosti orientacije v prostoru in na drugi strani v sposobnosti, da drugim sporočamo lego oz. lokacijo ali razsežnost nekega pojava ali procesa. Poleg razvijanja branja, pisanja, poslušanja in govorjenja v maternem jeziku se z usvajanjem strokovne terminologije in iskanja informacij v tuji literaturi razvijajo tudi sporazumevalne sposobnosti v tujih jezikih. Poseben vidik pisnega sporočanja sta sporočanje z zemljevidom ter sistematični in logični opisi, ki jih razvija pouk geografije. Sporazumevalne zmožnosti se razvijajo tudi z urjenjem veščin kot so izražanje/sporočanje argumentov, poslušanje argumentov ostalih in soočenje različnih argumentov.

- **medkulturna**

Spoznavanje prebivalstvene, kulturne in gospodarske različnosti lastne države, EU ter drugih držav pri dijakih razvija spoštovanje in strpnost do drugih in drugačnih ter vzgaja za sožitje. Posebno pomembno za razvoj medkulturne zmožnosti je tudi spoznavanje večnacionalnih, večverskih in večrasnih območij. Migracije, ki prispevajo k temu pojavu, so ena od osrednjih tematik pouka geografije in s tem tudi sredstvo razvijanja omenjene zmožnosti. Omogoča tudi zmožnost kulturnega in strpnega komuniciranja, ki ga razvijamo z učnimi oblikami skupinskega dela, s predstavitvijo poročil in referatov, z igranjem vlog, z metodo za in proti, s tehtanjem in iskanjem optimalnih rešitev za različne pokrajine in ljudi in podobnim.

- **socialne**

Dijaki velik del pouka izvajajo v obliki skupinskega oz. timskega dela. Zanj so nujni razvijanje socialnih zmožnosti, upoštevanje slehernega posameznika, urejanje odnosov med ljudmi, spoštovanje pravil in dogovorov. Dijaki poskušajo doživljati procese in probleme sodobnega sveta (npr. planetarizacijo, lakoto, naravne nesreče, ipd.)

- **podjetnostne**
Presoja posegov v pokrajino, trženje pokrajine, ukrepi proti naravnim nesrečam in možnosti samozaposlitve z uporabo geografskega znanja ter povezovanje pokrajinskih značilnosti s svojo stroko so veščine, ki jih sistematično razvija pouk geografije.
- **varovanje zdravja**
Dijaki spoznavajo pomen varovanja zdravja v povezavi s spoznavanjem okoljskih problemov ter njihovim vplivom na zdravje človeka in pomen socialnih bolezni prebivalstva. Seznanijo se tudi z možnimi poklicnimi boleznimi, na katere vpliva poklicno okolje ter značilnimi boleznimi, na katere vplivata naravno in družbeno okolje ter se jih učijo preprečevati oziroma se jim izogibati..
- **matematične**
Sestavni del pouka geografije je delo s preglednicami in grafi, računanje z osnovnimi matematičnimi operacijami, reševanje problemov v tridimenzionalnem svetu koordinatnega sistema, ki vključuje poznavanje aritmetičnega in geometričnega zaporedja, uporabo aritmetike, algebre, geometrije in analize.
- **estetske**
Vsako pisno izražanje dijaka, še posebej pa izražanje z izdelki (zemljevidi, grafi, maketami, plakati) vsebuje tudi estetsko komponento. Estetski vidik pouka geografije se uveljavlja pri pouku o posegih v pokrajino, ki nimajo samo funkcionalnih posledic, ampak tudi vizualne. Oblikovanje pokrajine oziroma krajinski videz ima tudi prvine estetike.

3. USMERJEVALNI SPLOŠNI CILJI PREDMETA

Dijaki:

- razumejo občutljivo povezanost med človekom in naravo,
- spoznajo geografske procese in pojave in njihovo medsebojno povezanost v konkretnih pokrajinah, v svetu in Sloveniji ter zlasti v domači pokrajini,
- razumejo pomen geografskih dejavnikov za razširjenost posamezne gospodarske panoge, zlasti za lastno panogo,
- razumejo pomen politično-geografskega položaja Slovenije v Evropi ter njeno vlogo v EZ
- poznajo osnovne geografske značilnosti sosednjih obmejnih dežel in položaj tamkajšnjih slovenskih manjšin,
- razumejo in poznajo gibanja ljudi in dobrin v geografskem prostoru,
- razumejo geografske dimenzije in posledice povezanosti današnjega sveta,
- spoznavajo pokrajinske, to je gospodarske, socialne, okoljske in politične probleme sodobnega sveta, analizirajo vzroke zanje ter predlagajo načine reševanja,
- spoznavajo oblike in območja ogrožanja okolja s poudarkom na naravnih nesrečah ter načine varovanja okolja v Sloveniji in svetu,
- delajo s preprostimi raziskovalnimi pripomočki,
- uporabljajo osnovne načine za zbiranje geografskih informacij v konkretni pokrajini,

- se samostojno orientirajo in gibajo v pokrajini
- razumejo pomen geografskega znanja za lastno ravnanje v geografskem prostoru in z njim.

4. UČNI CILJI IN PRIPOROČENE DEJAVNOSTI

Učni cilji	Primeri dejavnosti za pouk in priporočila
I. ČLOVEK IN POKRAJINA – 23 ur	
Dijaki:	Dijaki:
<ul style="list-style-type: none"> • ob opazovanju slikovnega gradiva prepoznavajo in razlikujejo različne tipe pokrajin, • v domači pokrajini, Sloveniji in izbranih pokrajinah po svetu prepoznavajo elemente pokrajine in njihovo prepletanje, • uporabljajo preproste metode terenskega dela kot način pridobivanja geografskih informacij, • se orientirajo v pokrajini s pomočjo zemljevida, položaja sonca in GPS-a, • pokažejo pokrajine na karti • interpretirajo in uporabljajo informacije, ki jih dobijo z branjem različnih vrst zemljevidov, • primerjajo značilnosti domače pokrajine z značilnostmi drugih izbranih pokrajin, • s pomočjo pisnega gradiva, IT in terenskega dela raziskujejo in predstavljajo značilnosti domače pokrajine, • ob izbranih primerih vrednotijo pomen posameznega elementa pokrajine za življenje človeka in specifično dejavnost, • ob izbranih primerov ugotavljajo, da se pokrajina spreminja po naravni poti in zaradi delovanja človeka, • s pomočjo izbranih primerov opisujejo in razlagajo naravne nesreče ter njihov vpliv na pokrajino in na prebivalstvo, • spoznavajo, da se pokrajina spreminja in kako se spreminja zaradi človekove dejavnosti, za katero se izobražuje, • predvidevajo negativne posledice nepremišljenih posegov človeka v okolje s posebnim poudarkom na posledicah specifične človekove dejavnosti, • ravnavajo in odločajo se v prid varovanja okolja in sonaravnega gospodarjenja z naravnimi viri, • ob opazovanju slikovnega gradiva ugotavljajo oblike in pomen zavarovanih območij, • na konkretnih primerih ugotavljajo oblike in območja ogrožanja okolja v Sloveniji in svetu – še 	<ul style="list-style-type: none"> • izdelajo plakat s primerjavo petih tipičnih svetovnih pokrajin, • opravijo terensko raziskovanje enega od geografskih dejavnikov, • napravijo načrt ukrepov za ravnanje ljudi in države ob izbrani naravni nesreči, • izdelajo tabelsko sliko vplivov naravnih in družbenih dejavnikov na poklic oz. dejavnost, za katero se izobražujejo, • izdelajo preprost zemljevid oz. načrt dostopa do šole od treh ključnih točk v mestu, • na podlagi podatkov o geografski dolžini in širini kraja ugotovijo iz zemljevida njegovo ime, nadmorsko višino in še pet geografskih značilnosti;

<p>posebej s tistimi, ki imajo planetarne razsežnosti;</p>	
<p>II. POKRAJINSKA PESTROST SLOVENIJE – 13 ur</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • ugotavljajo vzroke za naravnogeografsko pestrost slovenskih pokrajin, • razlagajo vzroke in posledice za družbenogeografsko pestrost slovenskih pokrajin, • razlagajo vzroke in posledice sodobnih gospodarskih in demografskih procesov v Sloveniji, • imenujejo in na zemljevidu kažejo in opisujejo geografske enote Slovenije, • uvrščajo domač kraj v ustrezno geografsko enoto, • ob izbranih primerih navajajo bistvene značilnosti in posebnosti enot in ugotavljajo, v katerih značilnostih se razlikujejo med seboj • na izbranih primerih dokazujejo soodvisnost naravnih in družbenogeografskih značilnosti slovenskih pokrajin, • s pomočjo analize grafičnih prikazov opisujejo glavne gospodarske dejavnosti v Sloveniji, • ob tematski karti ugotavljajo prostorsko razporeditev gospodarskih panog ter utemeljujejo vzroke zanjo s poudarkom na svoji stroki, • iz raznovrstnih podatkov ugotavljajo različne vplive gospodarstva na pokrajino in ocenjujejo možnost za nadaljnji razvoj posameznih gospodarskih in drugih dejavnosti, • razlagajo sodobne družbenogeografske procese v Sloveniji, • ob statističnih in kartografskih podatkih prepoznavajo položaj specifične dejavnosti v gospodarstvu Slovenije in ocenjujejo možnosti za njen nadaljnji razvoj; 	<ul style="list-style-type: none"> • izdelajo preglednico, v kateri primerjajo slovenske pokrajine po geografskih elementih, • napravijo geografski opis domačega kraja oziroma domače pokrajine, • po medmrežju ali iz programske opreme napravijo itinerar potovanja med dvema slovenskima krajema z uporabo javnih prometnih sredstev,. • na računalniku izdelajo gospodarsko-turistični zemljevid Slovenije, • izdelajo analizo SWOT za razvoj svoje dejavnosti v Sloveniji, • napišejo futuristični esej o tem, kakšna bo njihova domača pokrajina čez 30 let;
<p>III. SLOVENIJA V EVROPI IN V SVETU – 9 ur</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • na karti določajo in opisujejo lego Slovenije in posledice lege na stičišču Srednje, Južne in Jugovzhodne Evrope ter primerjajo njene geografske prednosti, • vrednotijo vlogo slovenskega državnega ozemlja v gospodarskih (zlasti prometnih), političnih in kulturnih tokovih Evrope ter ugotavljajo njene tržne prednosti, • oblikujejo kratke geografske orise sosednjih držav, • na karti iščejo in imenujejo narodnostno mešana območja ob slovenski meji, 	<ul style="list-style-type: none"> • iz atlasa ugotavljajo prometno lego Slovenije, • s pomočjo medmrežja izdelajo slikovne in besedne geografske orise sosednjih držav, • izdelajo geografske predstavitve držav, s katerimi sodeluje njihova šola, • iz statističnih podatkov napravijo analizo

<ul style="list-style-type: none"> • vrednotijo položaj narodnostnih manjšin ob slovenski meji, • vrednotijo položaj Slovencev v svetu, • navajajo in opisujejo konkretne primere sodelovanja in povezovanja Slovenije z drugimi državami ter politične, gospodarske in pokrajinske probleme; 	<p>umeščenosti Slovenije v Evropski uniji na podlagi 10 gospodarskih in socialnih meril (kriterijev),</p> <ul style="list-style-type: none"> • izdelajo poročilo o položaju slovenske manjšine na Madžarskem, v Avstriji in Italiji, • izdelajo svetovni kartogram števila slovenskih izseljencev;
<p>IV. SODOBNI SVET IN GEOGRAFSKI PROCESI V NJEM – 25 ur</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • s pomočjo analize podatkov za izbrane primere ugotavljajo razlike v stopnji gospodarske razvitosti držav ter analizirajo vzroke in posledice takšnega stanja, • analizirajo vzroke in posledice različne stopnje gospodarske razvitosti držav v primerjavi s stopnjo razvitosti Slovenije, • razlagajo vzroke in posledice pretoka ljudi in dobrin v geografskem prostoru, še posebej delovne migracije v EZ • razlagajo propadanje tradicionalnih in nastajanje modernih oblik kmetijstva in industrije, • pojasnjujejo problem pomanjkanja hrane, • opisujejo vzroke in posledice hitre rasti prebivalstva, • na karti kažejo območja hitre rasti števila prebivalstva, • predvidevajo negativne posledice hitre rasti števila prebivalstva, • s pomočjo različnih virov ugotavljajo vzroke in posledice ter oblike selitev, • opisujejo raznolikost prebivalstva sveta z vidika rase, vere, izobrazbe ..., • vrednotijo spreminjanje pomena različnih energijskih virov, • spoznavajo glavne ekološke probleme sodobnega sveta in pojasnjujejo vzroke zanje, • na izbranih primerih analizirajo vpliv človeka na nastanek tople grede, ozonske luknje, širjenje puščav, krčenje tropskih gozdov, onesnaževanje vode, zraka in prsti ter predvidevajo in utemeljujejo posledice, • imenujejo aktualna krizna žarišča v svetu in pojasnjujejo vzroke zanje, • na izbranih primerih analizirajo razširjenost 	<ul style="list-style-type: none"> • po literaturi ali medmrežju poiščejo in obdelajo podatke o gospodarski razvitosti držav in izdelajo preglednico najbolj oz. najmanj razvitih, • narišejo časovni graf s primerjavo gospodarske razvitosti več držav, • analizirajo podatke o prehranjenosti, socialnih boleznih in pismenosti človeštva ter utemeljijo, zakaj se ujemajo oz. ne ujemajo, • iz časovnih grafov predvidevajo nadaljnjo rast prebivalstva po celinah oz. državah, • napravijo poročilo o primerjavi porabe energije v izbranih državah in strukturi energijskih virov v njih, • poiščejo dva članka, ki različno obravnavata planetarne probleme in ju kritično primerjajo, • napovedujejo posledice krčenja tropskih gozdov, • ovrednotijo vzroke in posledice zunanjih (meddržavnih) selitev, • predlagajo rešitev za odpravo izbranega planetarnega problema,

<p>bolezni (AIDS, malarija ...) in lakote ter vzroke zanje,</p> <ul style="list-style-type: none"> • predlagajo načine reševanja perečih problemov sodobnega sveta, • opisujejo in razumevajo procese planetarizacije. 	<ul style="list-style-type: none"> • poiščejo naravno- in družbenogeografske vzroke različnih bolezni.
--	---

5. ODNOSNI CILJI, VEZANI NA POSAMEZNE UČNE/TEMATSKE SKLOPE

I. ČLOVEK IN POKRAJINA

Dijaki:

- razvijajo pozitiven odnos do pokrajine, domače regije in domovine,
- se vživljajo v položaj ogroženega zaradi naravnih nesreč,
- razvijajo sposobnost odgovornega ravnanja z okoljem v konkretnih situacijah,
- razvijajo sposobnost podjetnega gospodarjenja s pokrajino,
- razumejo pomembnost znanja orientiranja v prostoru, družbi in času,
- spoznavajo, da v poklicno etiko sodi tudi varovanje okolja,
- se zavzemajo za življenje v zdravem okolju,
- razvijajo sposobnost kooperativnosti, skupne odgovornosti za varovanje okolja,
- razvijajo sposobnost konkretnega ravnanja in odločanja v prid varovanja okolja,
- razvijajo državljansko zavest za možnost vplivanja na procese v družbi;

II. POKRAJINSKA PESTROST SLOVENIJE

- razvijajo pozitiven odnos do kulturne in naravne dediščine,
- razvijajo občutek narodne in državljanske pripadnosti,
- spodbujajo enakomeren gospodarski in socialni razvoj Slovenije,
- razvijajo sposobnost spoštovanja drugačnosti in različnosti,
- razvijajo sposobnost vrednotenja različnih vplivov gospodarstva na pokrajino,
- razvijajo sposobnost ohranjanja naravno- in družbenogeografske pestrosti domovine;

III. SLOVENIJA V EVROPI IN V SVETU

- razvijajo sposobnosti vrednotenja pomena sodelovanja in povezovanja Slovenije z drugimi državami,
- razvijajo sposobnosti razumevanja pomena narodnostnih manjšin za sodelovanje držav,
- se vživljajo v položaj zdomca in izseljenca in priseljenca;

IV. SODOBNI SVET

- razvijajo sposobnost razumevanja pomena enakopravnosti in strpnosti za življenje in delo v skupnosti,
- oblikujejo stališče do neenakosti in drugih problemov sodobnega sveta,
- zavzemajo aktiven odnos do demografskih problemov,
- razvijajo sposobnosti delovanja v konfliktnih okoliščinah, trenutkih in razmerah;
- razvijajo sposobnost pozitivnega odnosa do raznolikosti prebivalstva z vidika rase,

nacionalnosti, vere, kulture, izobrazbe.

6. MINIMALNI STANDARDI (ZNANJE, POTREBNO ZA ZADOSTNO OCENO)

I. ČLOVEK IN POKRAJINA

Dijak:

- z dveh fotografij, ki ju primerja, prepozna najmanj 5 različnih pokrajinskih elementov,
- razloži vplive najmanj treh raznovrstnih geografskih dejavnikov na četrtega,
- pripravi načrt za izvedbo in izvede najmanj eno terensko delo,
- na zemljevidih treh različnih meril ugotovi resnično razdaljo med krajema in s stranmi neba opiše pot med njima,
- prebere tematski zemljevid in v atlasu poišče vsak toponim iz indeksa,
- opiše vplive naravnih in družbenih dejavnikov na poklic oz. dejavnost, za katero se izobražuje,
- opiše dve naravni nesreči, ki nastaneta brez vpliva človeka in dve, na kateri lahko vpliva človek,
- izdelava preprosto oceno tržne vrednosti parcel v dveh izbranih pokrajinah.

II. POKRAJINSKA PESTROST SLOVENIJE

Dijak:

- napravi načrt enodnevnega izleta oziroma strokovne ekskurzije v eno od slovenskih pokrajin z utemeljitvijo razlogov za obisk,
- s pomočjo prometnega zemljevida napiše navodilo šoferju za vožnjo iz kraja v kraj, ki sta drug od drugega oddaljena najmanj 100 km,
- napravi kratek turistični oglas za svoj kraj,
- na tematskem zemljevidu prepozna območja negativne prirodne rasti in praznjenja (depopulacije) v Sloveniji in za enega razloži vzroke za ta proces,
- ob fotografiji ugotovi različne vplive gospodarstva na pokrajino in ocenjuje možnost za nadaljnji razvoj gospodarskih in drugih dejavnosti,
- razloži najmanj tri izbrane sodobne družbeno-geografske procese v Sloveniji (npr. migracijo, suburbanizacijo, terciarizacijo, depopulacijo, ...),
- našteje dejavnosti in našteje podjetja, v katerih se bo lahko zaposlil.

III. SLOVENIJA V EVROPI IN V SVETU

Dijak:

- s pomočjo atlasa v preglednici naredi analizo SWOT o geografski legi Slovenije v Evropi,
- v 10 glavnih stavkih napravi geografske orise sosednjih držav,
- s pomočjo atlasa za vsako evropsko državo pove 10 značilnosti,
- iz podatkov v preglednici ali na grafu razbere mesto Slovenije po izbranem merilu v Evropski uniji,
- na zemljevidu pokaže in imenuje pokrajine, kjer živijo slovenske manjšine,
- našteje najmanj dve državi, kjer živijo slovenski izseljenci, in najmanj tri države, kjer

živijo slovenski zdomci, in jih pokaže na zemljevidu.

IV. SODOBNI SVET IN GEOGRAFSKI PROCESI V NJEM

Dijak:

- s pomočjo literature poišče tri podatke, s katerimi dokaže večjo gospodarsko razvitost ene države od druge,
- na podlagi časovnih podatkov skicira časovni graf in napove prihodnji razvoj,
- iz časovnega grafa ali preglednice interpolira manjkajoče vrednosti,
- opiše najmanj tri vzroke in posledice pretoka ljudi in dobrin v geografskem prostoru,
- opiše najmanj tri spremembe v kmetijstvu, industriji in komunikacijah v zadnjih 50 letih,
- na tematskem zemljevidu sveta pokaže območja hitre rasti števila prebivalstva in opiše najmanj tri vzroke in tri posledice hitre rasti prebivalstva,
- opiše najmanj tri raznovrstne socialne lastnosti oz. značilnosti prebivalstva,
- iz grafa razbere strukturo izrabe posameznih energijskih virov izbrane države,
- našteje in opiše najmanj 5 okoljskih problemov sodobnega sveta in pojasni vzroke zanje,
- za okoljski problem, ki ga sam izbere, opiše način njegovega reševanja,
- na tematskem zemljevidu sveta izbere tri aktualna krizna žarišča in pojasni vzroke zanje,
- imenuje in opiše najmanj eno posledico procesa planetarizacije oz. globalizacije za njen/njegov poklic.

7. DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Učni načrt za srednje tehniške oz. strokovne šole je oblikovan tako, da ponuja možnost prepletanja splošnega, strokovno-teoretičnega in praktičnega znanja. Cilji so zasnovani tako, da jih lahko prilagajamo potrebam in interesom dijakov v posameznih izobraževalnih programih. Takšno geografsko znanje je nujna osnova strokovno-teoretičnim predmetom. Vsebine lahko učitelj poljubno izbira glede na njihovo didaktično ustreznost in aktualnost.

Še posebej v dodatnem naboru ciljev (dodatnih 70 ur) naj učitelj izhaja iz interesov dijakov, socialnih partnerjev, šole in strokovnega aktiva ter svojo letno pripravo oblikuje tako, da bo, če tako strokovno preceni, cilje učnega načrta uresničeval samo v minimalnem obsegu.

Pouk geografije omogoča aktualizacijo in raznovrstnost učnih metod in oblik. Izbira učnih metod in oblik je prepuščena učitelju. Priporočamo pa, da izbere čim bolj aktivne oblike in metode dela. Izbrane metode in oblike naj na preprost, prepričljiv in zanimiv način približajo učencu geografske vsebine.

Frontalnemu pouku se lahko izogne na več načinov, bodisi s programiranim ali polprogramiranim poukom, z delom v dvojicah ali skupinah, s poukom v obliki igranja vlog ali s simulacijami in s pomočjo projektnega učnega dela. Uspešne oblike so tudi, če dijaki pripravijo krajše referate oz. poročila na aktualno temo (politično in gospodarsko dogajanje, komentiranje vremena, naravne nesreče ipd.).

Geografsko in kritično mišljenje razvijamo predvsem s pomočjo problemskega pristopa. Z dijaki se lotevamo zlasti aktualnih političnih, gospodarskih, okoljskih in drugih problemov s

pomočjo študija primerov. Za uspešen problemski pouk je primere bolje vzeti iz vsakdanjega življenja kot iz literature.

Z dijaki je mogoče organizirati razne oblike sodelovalnega učenja, s čimer razvijamo predvsem sodelovanje med njimi. Ena od možnosti je argumentirana razprava.

Pomembna je uporaba sodobnega vizualnega gradiva in računalniške tehnologije. Pri terenskem delu se morajo naučiti uporabljati preproste raziskovalne pripomočke (kompas, topografska karta, termometer, naklonomer in podobno), v metodološkem smislu pa uporabljati osnovne načine za zbiranje geografskih informacij v konkretni pokrajini (intervju, anketa, kartiranje in podobno).

Posebnosti v izvedbi:

Veliko pozornost je treba posvetiti neposrednemu opazovanju, torej pouku v realnem okolju (ekskurzije, terensko delo, druge oblike neposrednega opazovanja), s čimer povečamo doživljajsko učinkovitost pouka.

Takšne oblike pouka geografije omogočajo učencem pridobivati znanje, sposobnosti in vrednote na primarnih lokacijah v bližnji ali daljni okolici šole. To so priložnosti, ko dijaki najlažje povezujejo teorijo s prakso ter spoznavajo in prepoznavajo vzročno-posledične zveze med procesi in pojavi v naravnem in družbenem okolju in ko se urijo v uporabi preprostih raziskovalnih metod, kot so opazovanje, orientacija, kartiranje, merjenje, poročanje itd.

Na ekskurzijah v slovenske pokrajine dijaki razvijajo prostorske predstave ter utrjujejo geografsko znanje tako, da od blizu opazujejo in preučujejo pokrajino. Ob spoznavanju in doživljanju lepote naše naravne in kulturne dediščine ter ob srečevanju z ljudmi razvijajo ljubezen do domovine in zavest pripadnosti našemu narodu.

Celodnevne ekskurzije naj bodo interdisciplinarne. Načrtujejo jih učitelji geografije, zgodovine, sociologije, maternega jezika, umetnosti itd., ki skupaj določijo in uskladijo cilje, vsebino in pot ekskurzije.

Izvedba pouka kemije v programih PTI

Ker v program PTI napredujejo dijaki, ki so se s cilji pouka geografije srečali že v triletnem programu SPI pri predmetu družboslovje, naj učitelj na začetku pouka preveri znanje, ki ga dijaki že imajo; predvsem rabo zemljevidov, orientacijo v pokrajini, izražanje z geografskimi prvinami, obvladovanje vzročno-posledične logike v pokrajini in rabo geografskih informacijskih sredstev. Ko ugotovi predznanje dijakov, naj na podlagi zahtev po udejanjanju temeljnih kompetenc pri predmetu iz 2. poglavja, napravi načrt uresničevanja učnih ciljev in priporočenih dejavnosti za pouk. Če učitelj ugotovi, da so dijaki že osvojili del ciljev iz obveznega dela kataloga, lahko poseže tudi po ciljih iz izbirnega dela (10. poglavje kataloga); še posebej po tistih, ki so tesneje vezani na poklic, za katerega se dijak izobražuje.

Smiselno in ustvarjalno naj se poveže z učitelji drugih predmetov. V timskem medpredmetnem pristopu, lahko tudi s projektnim delom, lahko učitelj uresničuje cilje, dijaki pa dosegajo standarde, ki niso lastni samo pouku geografije, ampak s svojo procesnostjo presegajo predmetne okvire.

Ker gre za polnoletne dijake, je smiselno večji poudarek dati državljanškemu vidiku socialnih kompetenc oziroma njihovem razvijanju. Dijaka je potrebno tudi usposobiti za geografsko analizo procesov in dejstev, ki vplivajo na poklic, za katerega se izobražuje. Odvisno od

poklica naj bo analiza bolj usmerjena bodisi v analizo naravnogeografskih razmer bodisi družbeno oziroma celo socialnogeografskih razmer.

8. OCENJEVANJE

Ocenjevanje znanja je najpomembnejša in najbolj občutljiva faza učiteljevega vzgojno-izobraževalnega dela, ki zahteva veliko znanja ne le iz stroke, ampak tudi iz didaktike, psihologije in zakonodaje, ki ureja to področje.

Kakovost ocenjevanja znanja bo visoka, če bo učitelj upošteval strokovna didaktična načela pri preverjanju in ocenjevanju znanja, kot so: uporaba različnih načinov in oblik, upoštevanje individualnih posebnosti učencev, doslednost, objektivnost, strpnost, sprotnost, načrtovanost in javnost ocenjevanja.

Preverjanje in ocenjevanje znanja naj bo tako ustno kakor tudi pisno. Učitelj naj preverja tudi izdelke in dejavnosti (izdelavo kart, grafov, plakatov, skic; nastop, raziskovalno nalogo, projekt ...). Pisno preverjanje znanja opravljamo najpogosteje z objektivnimi testi, lahko pa izvedemo tudi test esejskega tipa.

Obvezna oblika ocenjevanja je ustno.

Posebnosti v izvedbi:

Poleg ocen, pridobljenih kot to določa ustrezni pravilnik, je možno ocene pridobiti tudi s poljubnim pisnim (seminarska naloga, poročilo o ekskurziji ...), grafičnim ali praktičnim izdelkom (model, maketa, eksperiment ...) ter projektnim delom, nastopom, zagovorom ipd. Možen je tudi način z mapo dosežkov, ko dijak ob učiteljevi verifikaciji sam spremlja svoje dosežke, ki jih dokumentira z označevanjem usvajanja učnih ciljev in z izdelki, ki jih je napravil.

9. IZBIRNI DEL: PONUDBA IZBIRNIH SKLOPOV ZA DODATNIH 68 UR

Učni cilji in priporočene dejavnosti

Učni cilji	Primeri dejavnosti za pouk in priporočila
I. GOSPODARSKA GEOGRAFIJA – 34 ur	
Dijaki:	Dijaki:
<ul style="list-style-type: none"> • analizirajo relativnost meril gospodarske razvitosti, • spoznavajo spreminjanje kriterijev za določanje gospodarske razvitosti držav v zadnjih dvesto letih, • analizirajo mesto Slovenije v gospodarski podobi sveta, • s pomočjo podatkov ugotavljajo, kako se je v zadnjih dvesto letih spreminjala gospodarska podoba sveta, • analizirajo, kako se je v svetu spreminjala gospodarska moč posameznih držav, • določajo vzroke, ki so pripeljali do spremenjene gospodarske moči in razvitosti izbranih držav, • vrednotijo vlogo naravnogeografskih in družbenogeografskih dejavnikov za spremembe gospodarske razvitosti izbranih držav, • ugotavljajo posledice, ki sta jih izkoriščanje naravnih bogastev in nagla industrializacija prinesla naravnogeografskim in družbenogeografskim dejavnikom in jih primerjajo s posledicami, ki jih prinaša postindustrijski oz. informacijski gospodarski razvoj, • vrednotijo možnosti za zavestno vplivanje človeka in družbe na spremenjen odnos do izrabe naravnih in družbenih virov gospodarskega razvoja, • ob analizi podatkov in političnih odločitev spoznavajo skladnost in razkorak materialnega razvoja družbe z duhovnim, • analizirajo soodvisnost ekološke degradacije in gospodarskega razvoja pokrajine, • ovrednotijo ekološki in tehnološki imperializem kot posledico razvojne lakote nerazvitih držav, • s terenskim raziskovanjem primerjajo videz dveh gospodarsko različno razvitih oz. usmerjenih pokrajin, • s terenskim raziskovanjem ugotavljajo spremembe, ki jih postindustrijska doba prinaša v pokrajino, 	<ul style="list-style-type: none"> • primerjajo podatke za BDP, uvoz, izvoz in izračunajo zunanjetrgovinsko bilanco posameznih držav, • z analizo kronoloških tematskih kart in fotografij opišejo pokrajinske in prostorske spremembe, ki jih prinesejo industrijska revolucija, kolonializem, znanstveno-tehnološka in informacijska revolucija, • z uporabo svetovnega spleta poiščejo primere za ilustracijo degradacije okolja in primere sonaravnega razvoja, • opišejo vzroke za ekološki imperializem ter gospodarske in socialne vzroke za nastanek somestij, • razložijo in ilustrirajo glavne značilnosti industrijskih in kmetijskih pokrajin, • po opravljenem terenskem delu napišejo vzročno-posledično analizo različnih scenarijev razvoja raziskovanih pokrajin, • razložijo, kako se procesi, kot so migracije, depopulacija, območja praznjenja, ozelenjevanje, urbanizacija ali suburbanizacija, zrcalijo v podobi pokrajine, • s preučevanjem virov primerjajo pet izbranih držav s Slovenijo,

<ul style="list-style-type: none"> • s terenskim raziskovanjem in preučevanjem virov analizirajo demografske, infrastrukturne, urban(ističn)e, okoljske in gospodarske spremembe v raziskovani pokrajini • metodologijo, ki so jo spoznavali med terenskim raziskovanjem, uporabljajo za vrednotenje možnosti razvoja svoje domače pokrajine. 	<p>analizirajo vzroke za različno gospodarsko in socialno razvitost in poskušajo vrednotiti, kateri vzroki so bolj in kateri manj vplivali na razlike med državami.</p>
<p>II. GEOGRAFSKI PROCESI V SLOVENIJI IN EVROPSKI UNIJI – 15 ur</p>	
<p>Dijaki:</p>	<p>Dijaki:</p>
<ul style="list-style-type: none"> • členijo Evropsko unijo po naravnih in družbenih merilih na različne tipe pokrajin, • prepoznavajo in razumejo prevladujoče gospodarske, politične in socialne procese v Evropi ter ugotovijo njihove pokrajinske učinke, • sklepajo o razvojnih trendih v Evropski uniji, • ugotavljajo, kako se zaradi gospodarskih in političnih sprememb spreminja pomembnost prometnih osi v Evropi, • spoznavajo procese asimilacije, integracije in segregacije kulturnih manjšin. 	<ul style="list-style-type: none"> • izdelajo virtualne ali konkretne zemljevide enot EU, • s fotografijami ilustrirajo preobrazbo industrijske pokrajine v informacijsko, • napravijo kartogram z deleži avtohtonega in alohtonega prebivalstva držav EU, • napišejo esej o odpravljanju medetničnih trenj v državah EU.
<p>III. UPORABNI IN PODJETNOSTNI VIDIK GEOGRAFIJE V BODOČEM POKLICU – 19 ur</p>	
<p>Dijaki:</p>	<p>Dijaki:</p>
<ul style="list-style-type: none"> • iščejo skupne točke med poklicnim in strokovno-geografskim znanjem, • spoznavajo uporabnost geografskega znanja tako za delo v svojem poklicu kot za zasebno življenje, • preučujejo prenosljivost geografskega znanja v svoje poslovno okolje, • uporabljajo geografsko znanje pri poklicni nalogi, • identificirajo podjetnostne prvine geografskega znanja, • raziskujejo, kako je z geografskim znanjem lažje tržiti svoje poklicno znanje, • izdelujejo kriterijski model za trženje zemljiške parcele, območja oziroma pokrajine. 	<ul style="list-style-type: none"> • napravijo preglednico z naborom geografskih znanj, spretnosti in veščin, • izdelajo raziskovalno nalogo za svoj poklic, ki vsebuje uporabo geografskih znanj, • napišejo oglas za prodajo ali nakup zemljiške parcele, • napišejo prošnjo za zaposlitev, iz katere bo razvidno njihovo poklicno, strokovno in splošno znanje ter utemeljijo pomembnost le-tega za opravljanje poklica.

Odnosni cilji, vezani na posamezne učne/tematske sklope

I. GOSPODARSKA GEOGRAFIJA
Dijaki:
<ul style="list-style-type: none">
• razvijajo solidarnost in enakopravne gospodarske odnose,
• vsestransko ocenjujejo gospodarski napredek,
• se zavzemajo za uravnotežen in trajnostni gospodarski in socialni razvoj,
• dejavno prispevajo k razumevanju okoljskega imperializma,
• razvijajo sposobnost kritičnega razumevanja in vrednotenja gospodarsko-političnih ukrepov,
• spoznavajo etična in pravna načela gospodarjenja.
II. GEOGRAFSKI PROCESI V SLOVENIJI IN EVROPSKI UNIJI
Dijaki:
<ul style="list-style-type: none">
• spoznavajo državljske pravice in dolžnosti na nacionalni ravni in ravni EU,
• dejavno vplivajo na ohranjanje kulturne in naravne dediščine,
• razvijajo spoštovanje drugačnosti, raznovrstnosti, različnosti in enakopravnosti,
• se vživljajo v položaj nacionalne, etnične, rasne, verske, socialne, politične ali druge manjšine,
• skrbijo za ohranjanje strpnosti in sprejemanja drugih in drugačnih,
• razvijajo veščine za timsko delo in delovanje v skupnosti,
• oblikujejo aktivno stališče do demografskih problemov..
III. UPORABNI IN PODJETNOSTNI VIDIK GEOGRAFIJE V BODOČEM POKLICU
Dijaki:
<ul style="list-style-type: none">
• razvijajo sposobnost poudarjanja in razvijanja posameznikovih ali družbenih močnih strani in spreminjanja ter izboljšanja šibkih,
• se urijo za komuniciranje in delovanje v skupini,
• prevzemajo raznovrstne družbene vloge,
• razvijajo podjetnost kot inovativno, ustvarjalno in razvojno lastnost posameznika in družbe,
• razvijajo kritičen odnos do potrošništva in tudi v šoli ravnajo kot gospodaren porabnik materialnih in človeških virov.
• razumevajo pomen narodnostnih manjšin za sodelovanje držav,
• razvijajo poklicno etiko.

Minimalni standardi

I. GOSPODARSKA GEOGRAFIJA
Dijaki:
<ul style="list-style-type: none">
• iz podatkov o uvozu in izvozu izračuna zunanjetrgovinsko bilanco držav in jih razvrsti po velikosti,

- s tematske karte opiše gospodarsko različnost držav,
- iz časovnih diagramov razloži spreminjajočo se gospodarsko moč posameznih držav in opiše najmanj tri vzroke, ki so pripeljali do spremenjene gospodarske moči in razvitosti izbranih držav,
- primerja vlogo naravnogeografskih in družbenogeografskih dejavnikov za spremembe gospodarske razvitosti izbranih držav,
- razloži spremembe, ki jih je v pokrajino prinesla industrijska revolucija,
- opiše posledice, ki jih pokrajini prinaša postindustrijski oz. informacijski gospodarski razvoj,
- našteje najmanj tri ukrepe oz. možnosti za zavestno vplivanje človeka in družbe na spremembe v pokrajini,
- pojasni nevarnosti, ki jih prinaša degradirana pokrajina,
- razloži in ilustrira glavne razločke med industrijsko in kmetijsko pokrajino,
- razloži kako promet, delovna sila in surovine vplivajo na razvoj gospodarstva,
- s terenskim delom in uporabo najmanj treh posrednih virov napravi opis pokrajine,
- različne fotografije pravilno razmesti k napisanim pojmom (migracija, degradacija okolja, območje praznjenja, ozelenjevanje, urbanizacija, suburbanizacija).

II. GEOGRAFSKI PROCESI V SLOVENIJI IN EVROPSKI UNIJI

Dijak:

- na političnem zemljevidu Evropske unije nariše podnebno in reliefno členitev EU,
- na reliefnem ali rečnem zemljevidu Evropske unije nariše členitve EU z vidika gostote poselitve, prometnih osi, gospodarsko-razvojnih osi in vriše glavne turistične pokrajine,
- ob gospodarskem zemljevidu pokaže in razloži okoljsko najbolj degradirane pokrajine v EU,
- s konkretnimi primeri opiše in razloži procese asimilacije, integracije in segregacije v Evropi,
- na zemljevidu pokaže in imenuje najmanj tri etnične skupnosti v EU, ki nimajo svoje lastne države,
- izdelava kartogram, na katerem s strukturnimi krogi ponazori delež avtohtonega in alohtonega prebivalstva držav EU,
- napiše dvostranski esej o odpravljanju medetničnih trenj v državah EU.

III. UPORABNI IN PODJETNOSTNI VIDIK GEOGRAFIJE V BODOČEM POKLICU

Dijaki:

- opiše najmanj pet skupnih točk med poklicnim in strokovno-geografskim znanjem,
- razloži tri primere uporabnosti geografskega znanja za delo v svojem poklicu,
- naredi kriterijski model za trženje pokrajine, ki temelji na najmanj 10 elementih/kriterijih,
- napravi raziskovalno nalogo za svoj poklic, s katero dokaže razumevanje geografskih znanj,
- napiše enostranski oglas za prodajo ali nakup zemljiške parcele, ki bo vseboval besedilo, zemljevid in fotografijo ter ga objavi na svetovnem spletu,
- napiše prošnjo za zaposlitev, iz katere bo razvidno njegovo poklicno, strokovno in

splošno znanje, ter utemelji pomembnost tega za opravljanje poklica.

Posebnosti v izvedbi razširjenega (izbirnega) dela učnega načrta:

Tretjino ur se izvede v manjših skupinah (polovica oddelka), da se lahko poveča samostojnost dijakov ter olajša njihov dostop do didaktičnih sredstev (računalnika, knjig v knjižnici) in omogoči terensko raziskovanje.